

S.O.S Mustakari (S.O.S Svartskjær)

Norja 2008

Ohjaaja: Arne Lindtner Næss

Käsikirjoittaja: Arne Lindtner Næss

Näyttelijät: Amina Hegvold Sanca–Noora, Øyvind H. Vakt skjold–Ludvik, Ragnhild M. Gudbrandsen–Eva-äiti, Banthata Mokgoatsane–Omarin-isä-Baba, Sander Francis–Morten, Bjørn Willberg Andersen–Dieter, Janne Cathrin Langaas–Katrine, Anders Rummelhoff–Kristian, Ina Bye Hansen–Marit, Christian Rubeck–Jens, Gerald Pettersen–Nils, Selma–Zelters.

Genre: toiminta, draama

Kesto: 87 min

Ikäraja: K 11

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu 3.-6. luokkalaisille.

Oppimateriaalin teemoja: Toiminta- ja draamaelokuvan genre, miljöö, ystävyys, hylkeiden suojeleminen, ensiapu

SYNOPSIS

Rahtilaiva kulkee öisellä, myrskyävällä merellä. Pian pimeässä alkavat vilkkua valomerkit ja laivan laidan yli heitetään kaksi pientä punaista poijua, joihin molempiin on sidottu paketti. Läheiseltä saarelta lähtevät liikkeelle pakettien hakijat pienellä veneellä. He löytävät vain toisen, sillä toinen kulkeutuu aallokossa piiloon sokkeloiselle rannalle.

Kaksitoistavuotias Noora asuu pienessä saaristolaiskylässä perheensä, isän, äidin ja pikkuveljensä Mortenin kanssa. Noora on totunut kulkija saaristossa, niinpä hän tuntee lähistön saaret ja poukammat kuin omat taskunsa. Hänen perheensä vuokraa pientä kalastajamökkiä matkailijoille. Juuri nyt heillä on kesävieras saksalainen pariskunta. Dieter on innokas hylkeenmetsästäjä. Myös Nooran paras ystävä, Ludvik, näyttää Nooran

harmiksi olevan innostunut hylkeiden ampumisesta. Noora sen sijaan on hyvin eläinrakas eikä voi hyväksyä hylkeiden tappamista.

Eräänä päivänä Noora lähtee käreiden kanssa huolehtimaan perheen lampaista, jotka laiduntavat läheisillä rantakallioilla.

Loikoillessaan aurinkoisella kalliolla, hän kuulee uikutusta ja löytää suojaisasta lahdensoukasta hylkeenpoikasen, joka on joutunut eroon emostaan edellisen yön myrskyssä. Samalla Noora huomaa vedessä punaisen poijun, johon on sidottu omituinen paketti. Hän ei kuitenkaan ehdi tutkia salaperäisen paketin sisältöä, vaan poimii sen kärryihinsä ja alkaa kuumeisesti miettiä, kuinka suojelisi poikasta, etteivät hylkeenmetsästäjät saa sitäkin saaliikseen.

Noora onnistuu piilottelemaan hylkeenpoikasta, mutta samaan aikaan perheen kolme muuta kesävierasta, kaksi nuorta miestä ja nainen, alkavat kiihkeästi etsiä kadonnutta pakettia.

Lasten Eva- äiti, joka on viimeisillään raskaana, liukastuu ja kaatuu, ja hänet on vietävä kiireesti sairaalaan. Lapset joudutaan jättämään saarelle hylkeenpyytäjien ja muiden kesävieraiden kanssa. Tilanne kärjistyy, kun salaperäisen paketin sisältö paljastuu huumeeksi ja paketin etsijät tajuavat, että lapsilla, Nooralla, Ludvikilla ja Mortenilla, on heidän etsimänsä kallisarvoinen saalis, jonka he haluavat saada mahdollisimman nopeasti haltuunsa. Lapset yrittävät piilottaa paketin ja joutuvat pakenemaan vihaisia salakuljettajia. Tästä alkaa hurja takaa-ajo.

VINKKEJÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN OPPILAIDEN KANSSA

Ennen elokuvan katsomista

1. Elokuvan tarina ja genre eli lajityyppi

a. Miettikää elokuvan nimen perusteella pareittain, mistä elokuva voisi kertoa. Kirjoittakaa muutamia ajatuksia tai lyhyt synopsis eli juonitiivistelmä elokuvasta sen nimen perusteella.

b. Keskustelkaa, mitä genre tarkoittaa. Genre tarkoittaa tyylilajia. Elokuvan genrejä ovat esim. draama, toiminta, sota, komedia, kauhu, trilleri, musikaali, seikkailu, rikos, sci-fi, western, dokumentti, film-noir, musiikki, animaatio. Monet elokuvat ovat näiden tyyppien välimuotoja esim. kauhukomedia, draamakomedia. Elokuvatutkimuksessa elokuvan lajia ja tyyllisiä piirteitä on tutkittu myös moodin käsitteen avulla. Lähde: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Genre>

c. Jakaantukaa kolmen - neljän hengen ryhmiin. Kukin ryhmä valitsee mahdollisesti eri elokuvagenren ja etsii siihen sopivia elokuvia. Etsikää aiheesta tietoa Internetistä tai tutkikaa lehtiä. Etsikää tietoa elokuvista, joita juuri nyt esitetään elokuvateattereissa ja televisiossa.

d. Keskustelkaa yhdessä, minkä lajityypin elokuvia teidän luokassanne eniten

katsotaan? Perustelkaa, miksi joku genre on suosittu tai miksi joku ei miellytä. Onko mielestänne iällä tai sukupuolella vaikutusta siihen, millainen genre kiinnostaa? Katsotteko mielestänne monipuolisesti erilaisia vai valikoitteko aina katsottavaksi samaan lajityypin elokuvia?

Elokuvan katselun jälkeen

1. Elokuvan miljö

Elokuva sijoittuu Norjan rannikkoseudulle ja se on kuvattu Rotøyssa, Bergenin pohjoispuolella karuissa ja kauniissa länsirannikon maisemissa.

a. Keskustelkaa aluksi, mistä asioista, henkilöistä tms. Norja on teille tuttu? Kootkaa yhteinen tietämyksenne taululle miellekartaksi.

b. Millaista on elämä pienessä saaristokylässä? Miten saaristossa asuminen eroaa elämästä mantereella? Miettikää, millaista olisi asua paikassa, johon on elokuvan tapahtumat sijoittuvat? Miten arvelisitte viihtyvänne saarella? Mitä tekemistä siellä keksisitte? Mitä elokuvan lapset tekevät? Mitä hyviä ja huonoja puolia keksitte paikasta ja siellä elämisestä?

c. Selvittäkää kartalta ja Internetistä, kuinka paljon Norjalla on rantaviivaa ja mihin meriin maa rajautuu. Mitkä ovat Norjan naapurivaltiot? Keskustelkaa, mitä rannikon luonnolle tai maisemalle tyypillisiä asioita elokuvan kuvaamista tapahtumapaikoista tunnistatte.

Tutkikaa Norjan karttaa: Minkä nimisiä vuonoja tai vuoria Norjassa on? Kuinka syviä tai korkeita ne ovat? Missä sijaitsee Norjan korkein kohta? Selvittäkää maan koko, asukasluku ja elinkeinot.

d. Maalatkaa kallioisia merenrantamaisemia vesiväreillä.

e. Etsikää yksin tai pareittain kirjoista, lehdistä, Internetistä, ym. erilaisia veteen liittyviä maisemavalokuvia. Valitkaa viidenkuuden kuvan sarja ja valitkaa niihin sopiva musiikki. Kirjoittakaa kuvien ja musiikin perusteella pieni kertomus suhteestanne luontoon tai mereen.

2. Ystävyys

a. Keskustelkaa Nooran ja Ludvikin ystävydestä. Miten se muuttuu elokuvan aikana? Mikä heitä yhdistää? Missä asioissa heillä on erilaiset mielipiteet? Pitääkö mielestänne ystävän kanssa olla samaa mieltä aina? *Noora: Pidit ennen eläimistä. Muutuit sen jälkeen kun sait asean.*

b. Nooralla ja Ludvikilla olisi molemmilla ollut mahdollisuus suuttua toisen teosta todella ja olla antamatta anteeksi. Mitä nämä teot olivat? Voiko ystävälle antaa kaiken anteeksi? Milloin anteeksiantaminen on helppoa tai milloin se on vaikeaa? Millaisista asioista Noora ja Ludvik voivat olla kiitollisia toisilleen? Mistä sinä olet kiitollinen ystävällesi?

c. Keskustelkaa Nooran ja Ludvikin perheistä. Mitä perheistä kerrotaan tai millaisina niitä kuvataan elokuvassa? Millaiset suhteet lapsilla on heidän vanhempiansa? Ovatko elokuvan vanhemmat mielestänne kannustavia, rohkaisevia tai sallivia? Millaiset naapurussuhteet saaren asukkailla on?

3. Hylkeiden suojeleminen

a. Muistellaan, mitä elinkeinoja tai ammatteja elokuvassa kuvataan. Elokuvan eri henkilöiden suhtautuminen hylkeisiin sekä heidän edustamansa tahot tarjoavat erilaisia näkökulmia keskusteluun hylkeistä. Ketkä elokuvan henkilöistä edustavat luonnonsuojelun näkökulmaa, kalastuksen elinkeinoa, salakaatoa tai metsästystä?

b. Järjestäkää luokassa väittely hylkeiden suojeleminen/metsästyksen puolesta ja vastaan. Vaihtakaa välillä osia. Miettikää ensin yhdessä, miksi niitä vastustetaan tai puolustetaan.

Luekaa hylkeistä kertova **Liite 1**. Keskustelkaa aiheesta ja etsikää lisätietoa tueksi väitteillenne.

c. Hylkeen kuva on tuttu monille esimerkiksi laivayhtiön logona. Etsikää kuvia hylkeistä esim. Googlen kuvahaun avulla ja piirtäkää sitten kuvia hylkeistä hiilellä voimaperille.

Tai piirtäkää harmaalla liidulla luonnos voimaperille ja maalatkaa sitten kuva lopuksi peiteväreillä.

Keskustelkaa, millaisia tunteita tai mielikuvia Nooran ja hylkeenpoikasen yhteinen uintiretki teissä herättää. Piirtäkää myös Nooran ja hylkeen uintiretkestä.

4. Toimintaelokuvan ja draaman lajityypit

a. Palatkaa elokuvan ennakkotehtäviin ja palauttakaa mieleenne toiminta- ja draamaelokuvan genreen liittyviä asioita. Hakekaa lisätietoa esim. Internetin hakemistojen kautta. Pohtikaa pareittain, millaisia tyypillisiä ominaisuuksia kuuluu näihin genreihin.

b. Klassisen toimintaelokuvan *tunnusmerkkejä* ovat mm. takaa-ajokohtaukset, räjähdykset ja muut tehosteet, vaaralliset tilanteet sekä selkeä hyvän ja pahan vastakkain asetelma, vertaa esim. James Bond-elokuvat.

Mitkä asiat elokuvassa ovat mielestänne tyypillisiä toimintaelokuvalle? Salaisuudet, väärinkäsitykset, laittomuudet, aseet ja takaa-ajot.

c. Tätä elokuvaa luonnehditaan myös draamaksi.

Draamaelokuvalla tarkoitetaan yleisnimitystä elokuvasta, joka jäljittelee inhimillistä toimintaa ja sisältää realistisen juonen. Rakenteenmukaisuus on draamassa tärkeää, kuten myös se, että juonelliset elementit esitetään toiminnallisesti. Draamaelokuvien aiheet keskittyvät rakkauteen ja tunteisiin, alkoholismiin, huumekauppaan köyhyyteen tai rikollisuuteen. Draamaelokuville on myös alagenrejä, kuten *romanttinen draama*, *rikosdraama*, *historiallinen draama* ja *elämäkerrallinen draama*.

<http://www.elokuvaopas.com/sanasto/draama/>

Elokuvan kerronta etenee toistuvan kaavan mukaan. Alkutekstien tunnussävelmän teemat toistuvat elokuvan aikana ja virittävät odotuksen tunnelman.

Draamaelokuvassa on yleensä alku, keskikohta ja loppu. Keskustelkaa elokuvan tapahtumista ja pohtikaa, mikä oli alkusysäys, ketkä päähenkilöitä, mikä oli ongelma jne. Kirjoittakaa elokuvasta seuraavan kaavan mukaan, niin että jokaiseen kohtaan tulee joku elokuvaan liittyvä asia.

KOULUKINON ELOKUVAKASVATUS- OPPIMATERIAALI

Alkusysäys esittelee päähenkilön ja tämän ongelman.

Esittely ja syventäminen kertovat lisää henkilöistä ja heidän suhteistaan. Kuvataan ympäristöä ja esitellään tavoitteita ja esteitä.

Ristiriitojen kärjistyminen: tapahtumat seuraavat toisiaan vauhdikkaasti ja huipentuvat loppuratkaisua edeltävään kohtaukseen.

Ratkaisu: nopeat ja lyhyet kuvaleikkaukset vauhdittavat pääristiriidan ratkeamista.

Häivytyks: ratkaisu päättää elokuvan, mutta häilytyks antaa katsojalle vielä mahdollisuuden myötälää päähenkilön ilossa/surussa.

d. Erilaiset roolit

Millaisia ovat elokuvan lapset?

kekseliäitä, rohkeita, periksi antamattomia, toisistaan huolehtivia.

Millaisia ovat elokuvan aikuiset? Ketkä ovat elokuvan sankareita, entä roistoja?

Perustelkaa vastauksenne.

5. Huumausaineet

a. Laivalta heitetään yöllä kaksi pakettia, jotka sisältävät huumetta, kokaiinia tai heroinia. Miten paketti paljastuu huumeeksi? Kuinka kalliiksi arvioisitte paketin sisällön?

Huumekauppa on huumeiden laitonta myymistä. Huumetta viljellään maissa, joissa on siihen sopiva ilmasto. Valmis aine salakuljetetaan eri maihin myytäväksi. Osa huumeista valmistetaan kemiallisesti, jolloin valmistus voi tapahtua missä vain. Huumekauppaan liittyy usein järjestäytyneet rikollisuus. Huumeiden myyminen tapahtuu suhteiden kautta, esimerkiksi klubeissa, kaduilla ja paikoissa, jossa kiinnijäämisen mahdollisuus on mahdollisimman pieni. Huumeita salakuljetetaan maihin isoissa erissä ja sitä myyvillä järjestöillä on tarkat verkostot, jotta huumekauppa onnistuisi. Huumekauppaan liittyy usein myös rahanpesu ja kansainvälinen rikollisuus. Lähde wikipedia

b. Millaisen tapahtumasarjan kahden poijupaketin mereen heittäminen elokuvassa aiheuttaa? Miten tapahtumat olisivat edenneet jos Jens, Marit ja Kristian olisivat yön pimeydessä löytäneet molemmat paketit? Entä millainen elokuva olisi ollut ilman poijupaketin väriin käsiin joutumista? Olisiko

elokuvan genre silloin ollut joku muu kuin toiminta?

6. Kohtauksia elokuvasta

Käsitelkää elokuvan kohtauksia eri työtavoin. Voitte sopia yhdessä tarkasteltavat kohtaukset tai käyttää seuraavia esimerkkejä:

Kohtaus 1: *Erimielisyyttä hylkeestä*
Noora on sukeltellessaan hylkeenpoikasen kanssa. Ludvik tähtäilee aseellaan hyljettä, mutta osuukin Nooraa korvalehteen.

Kohtaus 2: *Jossa selviää kuka on kukin*
Tilanne Nooran kotitalon pihassa, jossa selviää, että "saksalaisturisti" ovat interpolin poliiseja ja Jens, Marit ja Kristian osallisia huumausaineiden salakuljetukseen.

Vaihtoehtoisia työskentelytapoja:

a. **Stillkuva eli pysäytyskuva** on pysäytetty asento tai ihmisten muodostama asetelma, jonka tarkoituksena on esittää jostain tilanteesta tai asiasta olennainen: asetelma, ilmeet ja asennot osoittavat korostetusti roolihahmojen suhtautumista ilmiöön tai yksilöiden suhtautumista toisiinsa. Mukaan voidaan ottaa myös ajatuspuhetta, jolloin kuvaan voidaan liittää henkilöiden ajatusääntä tai puhetta. Joku ulkopuolinen voi käydä koskettamassa asetelmassa olevaa henkilöä, jolloin hän saa kertoa, mitä juuri sillä hetkellä ajattelee.

b. **Kuumatuoli**-harjoituksessa ryhmä haastattelee roolihahmoksi eläytyvää vapaaehtoista esittäjää tai esittäjiä. Tarkoituksena on saada uutta tai syvempää tietoa ja ymmärrystä roolihahmon motiiveista, tunteista ja aikomuksista.

Lähde: Kanerva & Viranko: Aplodeja etsijöille. Näkökulmia draamaan sekä taidekasvatuksena että opetusmenetelmänä. Laatusana Oy/ Äidinkielen opettajain liitto 1997 s.134.

c. **Kirjoittaminen.** Eläytykää jonkun henkilöahmon asemaan ja kirjoittakaa kohtauksesta hänen näkökulmastaan. Entä millainen olisi hylkeen näkökulma asiaan? Kirjoittakaa vuoropuheluita eri henkilöiden välille. Miettikää, mitä haluatte henkilöiden kertovan. esim. Millaisia toiveita tai unelmia henkilöillä on? Mitä he pelkäävät? Millaisia asenteita heillä on?

KOULUKINON ELOKUVAKASVATUS- OPPIMATERIAALI

Kun kirjoitatte kohtauksia vuorosanoiksi, niin kirjoittakaa niille selkeä alku ja loppu, silloin niiden esittäminen on helpompaa.

d. Kysymysten asettaminen.

Valitkaa kohtauksista toinen ja laatikaa pareittain 1-2 kysymystä kohtaukseen liittyen. Keskustelkaa tarkasteltavasta kohtauksesta kysymysten avulla.

Esimerkkejä kysymyksistä:

Miksi nuoret epäilivät Nooraa huumeapakettien kätkemisestä?

Miten eri tavoin elokuvan henkilöt suhtautuivat hylkeisiin ja niiden ampumiseen?

Miten Noora yritti suojella hylkeenpoikasta?

Miten elokuvan henkilöt suhtautuivat hylkeisiin ja niiden ampumiseen? Miksi paketin löytyminen oli nuorille niin tärkeää?

Miten interpolin poliisit olivat päätyneet saarelle?

Kertokaa, millainen tunnelma kohtauksessa oli ja miten se syntyi?

7. Ensiapu- ja hengenpelastustaidot

Hyödyllisiä linkkejä aiheeseen liittyen:

Ensiapu- ja hengenpelastustaidot ovat kansalaistaitoja, joita jokaisen olisi syytä kerrata säännöllisesti.

Keskustelkaa yhdessä, miten toimia seuraavissa tilanteissa. Jakautukaa neljän hengen ryhmiin ja tehkää ryhmissä toimintaohjeet piirtäen ja kirjoittaen.

Miten toimitaan, jos syttyy tulipalo?

Miten toimitaan, jos joku loukkaantuu?

Miten liikutaan vesillä?

Punaisen ristin sivustot:

http://www.redcross.fi/ensiapu/ensiapuohjeet/fi_FL/ <http://www.redcross.fi/koulusivut/>

Pelastustoimen sivusto:

<http://www.pelastustoimi.net/>

<http://turvaopas.pelastustoimi.fi/suojeleitseasi-ja-muita.html>

Paloturvallisuus:

<http://turvaopas.pelastustoimi.fi/paloturvallisuus.html>

Viisaasti vesillä -kampanjan sivusto:

www.viisaastivesilla.fi

Oppimateriaalin ovat laatineet
luokanopettajat
Annika Henriksson ja Tuula
Niiniranta

Oppimateriaalin on tuottanut
Anna-Liisa Puura-Castrén
Koulukinosta.

LIITE 1

Hylkeet

Hylkeet kuuluvat nisäkäisiin ja niiden heimoon kuuluu 19 lajia. Hylkeet ovat kehittyneet maaeläimistä, varsinaiset hylkeet luultavasti saukon kaltaisista eläimistä. Ulkomuodoltaan ne ovat sileitä ja pulleita, joten niiden ruumiinrakenne soveltuu sulavaan vedessä liikkumiseen. Ranteesta ja kämmenestä ovat muodostuneet etuevät ja nilkasta ja jalkaterästä takaevät. Evät ovat heikot eikä niitä voi käyttää apuna maalla liikkumiseen. Hylkeet liikkuvatkin maalla siten, että ne siirtävät painoa rinnan ja vatsan varaan. Erotuksena lähisukulaisistaan korvahylkeistä, joihin kuuluvat muun muassa merileijona, varsinaisilla hylkeillä ei ole ulkoisia korvalehtiä.

Hylkeet syövät katkarapuja, kalmareita ja kaloja, isot hylkeet myös merilintuja ja pienempiä hylkeitä. Saalistaminen tapahtuu veden alla. Hylkeet näkevät vedenpinnan alapuolen hämäryydessä hyvin suurten silmiensä avulla. Paksu ihonalainen eristävä rasvakerros suojaa kylmältä merivedeltä. Hyljenaaras on sukukypsä kolmen tai neljän vuoden ikäisenä ja synnyttää poikasia eli kuutteja vain yhden kerrallaan. Norjassa on harmaa-, grönlannin- ja kuplahylkeitä.

Hylkeitä on metsästetty maailmassa jo esihistoriallisista ajoista lähtien paikoin niin tehokkaasti, että ne ovat kuolleet sukupuuttoon. Hylkeitä metsästetään Pohjoisen Jäämeren ja Pohjois-Atlantin reunoilla sijaitsevilla valtioissa, joissa se on yksi siellä asuvien kansojen perinteisistä elinkeinoista. Norjassa pyydetään pääasiassa grönlanninhylkeitä ja kuplahylkeitä.

Hylkeenpyyntiä perustellaan sillä, että ne lisääntyvät liikaa ja syövät suuria määriä kaloja ja aiheuttavat vahinkoja myös kalastusvälineille ja kalanviljelylaitoksille. Hylkeenpyynnin kannattavuutta lisää nahkojen sekä muiden tuotteiden, esimerkiksi lihan, rasvan ja ruhojen sekä lääkinnällisiin tarkoituksiin käytettävän hylkeenöljyn myynti.

EU hyväksyi 2009 hylkeentuontikiellon jäsenmaihinsa. Kiellon mukaan hylkeestä tehtyjä tuotteita ei saa enää markkinoida EU:n alueella. Poikkeuksena tähän ovat tuotteet, joita ei myydä liikevoittotarkoituksessa ja tuotteet, jotka ovat peräisin inuiiteilta.

Hylkeet tapetaan perinteisellä menetelmällä hakkaamalla niitä nuijilla (hakapikillä, eräänlaisella iskukoukulla), kunnes kallo on murskattu. Pyyntiä on myös arvosteltu siitä, että monet hylkeet ovat yhä tajuissaan, kun niitä aletaan nylkeä. Norjan valtion mukaan nykyään eläimet on lain mukaan tapettava niin nopeasti, humanisti ja kivuttomasti kuin mahdollista. Norjalaiset hylkeenpyytäjät eivät saa käyttää muuntyyppisiä välineitä kuin kivääreitä ja hakapikiä. Lisäksi hylkeenpyytäjien on läpäistävä kurssi ja ampumakoe joka vuosi ennen hylkeenpyyntikautta.

http://www.norja.fi/About_Norway/business/trade/marine/sealing/, Wikipedia,
<http://www.mtv3.fi/uutiset/ulkomaat.shtml/arkistot/ulkomaat/2009/11/991043>